

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

Ministry of Education and Science of Ukraine
Department of Education and Science of Zaporizhzhia Regional State Administration
Municipal Institution of Higher Education “Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy”
of Zaporizhzhia Regional Council

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
Міжнародної науково-практичної конференції
«СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ОСВІТИ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА
ПОВОЄННОГО ЧАСУ: ПРОБЛЕМИ, РІШЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ»

BOOK OF ABSTRACTS
of the International scientific and practical conference
“STRATEGIC ORIENTATIONS OF EDUCATION AND REHABILITATION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL
LAW AND POST-WAR TIMES: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS”

26-27 жовтня 2023 року
October 26–27, 2023

Запоріжжя, Україна
Zaporizhzhia, Ukraine

- 1) успішна адаптація індивіда до умов сімейного і цивільного життя;
- 2) успішне працевлаштування;
- 3) нерозповсюдження девіантних і адитивних форм поведінки, зокрема алкоголізму, наркоманії, злочинності, дитячої безпритульності [4, с.157].

Соціально-психологічну допомогу не можна вважати короткостроковим процесом, адже кожен переживає різні життєві труднощі, особливо складні під час війни, і реакція та наслідки на них можуть бути різноманітними і потребуватимуть довготривалої підтримки.

Виходячи з вищезначеного, можна зробити наступні **висновки**:

- соціально-психологічна реабілітація внутрішньо переміщених осіб потребує як професійного підходу фахівців, так і залучення суспільства при наданні відповідної допомоги даній категорії;
- урахування потреб переселенців дозволить надати більш кваліфіковану допомогу, що в свою чергу збереже психологічний стан людини та покращить життя;
- реабілітація даної категорії населення може бути довгостроковою та затяжною;
- на території країни, створені місцеві програми для допомоги переселенцям, де кожен може розраховувати на підтримку та розуміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравченко К. О., Чупіна Ч. К. Соціально-психологічна реабілітація ВПО: з досвіду Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. *Габітус*. 2022. № 41. С. 251–254.
2. Песоцька Ю. П. Соціальна реабілітація та соціальна адаптація внутрішньо переміщених осіб. *Social work and education*. Умань, 2022. С. 89–94.
3. Збірник наукових праць. Київ : Вид. дім «Професіонал», 2022. 482 с. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25639/1/Pesotska.pdf> (дата звернення: 12.08.2023)
4. Чуйко Ч. О. Соціальна реабілітація: підходи до змістових характеристик процесу. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2015. С. 152 –158.

Мацакова Анастасія Ігорівна,

здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 261 «Пожежна безпека»,
Національний університет цивільного захисту України,
м. Харків, Україна

Гонтаренко Людмила Олександрівна,

доцент, кандидат психологічних наук, доцент,
Національний університет цивільного захисту України,
м. Харків, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ МУЛЬТИРЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПІДХІДУ ПІСЛЯ ВИЗВОЛЕННЯ З-ПІД ОКУПАЦІЇ

Актуальність. Протягом історії людства багато країн потерпали від окупації своїх територій, що призводило до серйозних негативних наслідків для мешканців цих регіонів. Окупація спричиняє соціальну, фізичну та психологічну травму населенню, а також призводить до порушення прав людини, втрати власності, знищення культурної спадщини та інших негативних наслідків.

Тема реабілітації людей, які пережили окупацію, є надзвичайно актуальною в сучасному світі через загострення геополітичних конфліктів, збільшення кількості окупованих територій і насильства, що виникає внаслідок цих подій. Ця тема стосується основних прав людини, гуманітарних аспектів і соціального відновлення і має важливий вплив на індивідів і суспільство в цілому.

Мета роботи. Розгляд та обговорення важливості, складнощів процесу реабілітації такої категорії постраждалих, а також в розробці мультипрограмною реабілітації.

Проблема реабілітації людей, які перебували в окупації, є складною і має багато аспектів:

Фізичні та психологічні травми: особи, які пережили окупацію, часто мають фізичні травми, які можуть потребувати довготривалої медичної реабілітації. Крім того, багато з них також стикаються з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР) та іншими психологічними проблемами, які важко лікувати і які можуть суттєво впливати на психічне здоров'я та якість життя людини.

Соціальна реінтеграція: Після окупації багато людей можуть втратити свої робочі місця, житло, зв'язки з родиною та спільнотою. Соціальна реабілітація полягає в забезпеченні підтримки і можливостей для їхнього повернення до суспільства, відновлення стабільності та незалежності.

Економічні та матеріальні втрати: багато людей можуть втратити свої фінансові активи, власність та інші матеріальні цінності під час окупації. Реабілітація передбачає відновлення цих втрат та надання можливостей для економічного відновлення.

Травми культурної спадщини: окупація призводить до втрати або руйнування культурних та історичних цінностей, що є важливою частиною ідентичності спільноти. Реабілітація може охоплювати відновлення культурної спадщини та підтримку культурних ініціатив для відновлення культурного життя.

Програма реабілітації для людей, що пережили окупацію, повинна бути всебічною і враховувати фізичні, психологічні, соціальні та культурні аспекти їхнього відновлення. Хочемо запропонувати єдину програму комплексної реабілітації, яка б охопила всі аспекти відновлення суспільно корисної та активної особи у майбутньому. Вона повинна забезпечити таку підтримку:

Психологічну підтримку.

- Забезпечення психологічної консультації та терапії для постраждалих осіб з метою допомогти їм впоратися з травмами, стресом і психологічними наслідками окупації.

- Створення груп підтримки для обміну досвідом і взаємопідтримкою між постраждалими. Терапія через розмови.

Медичну реабілітацію:

- Проведення медичних обстежень і надання необхідного медичного лікування.
- Фізіотерапія і реабілітація для покращення фізичного стану постраждалих осіб.

Професійну реабілітацію:

- Надання можливостей для навчання та підвищення або зміни кваліфікації з метою підготовки постраждалих осіб до нових професійних можливостей та потреб.

- Підтримка при пошуку роботи або підприємницької діяльності.

Соціальну підтримку:

- Забезпечення допомоги у відновленні сімейних зв'язків, якщо вони були порушені під час окупації.

- Надання фінансової допомоги або допомоги у житлових питаннях для тих, хто втратив своє майно або роботу під час окупації.

- Інтеграція, координація та заохочення до залучення у соціальний простір та інституалізація.

Освітню підтримку:

- Організація курсів для постраждалих осіб з метою розширення їхніх знань і навичок.
- Популяризація інформації про права і можливості для постраждалих в суспільстві.

Культурну та соціальну інтеграції:

- Підтримка участі постраждалих у культурних і громадських заходах для сприяння їхній інтеграції в суспільство.

- Сприяння зміцненню громадянського суспільства і взаємодії з іншими громадянами.

Ця програма повинна бути гнучкою і адаптованою до індивідуальних потреб і можливостей постраждалих осіб. Ключовим аспектом є підтримка, спрямована на відновлення їхнього фізичного та психологічного здоров'я, а також інтеграцію їх в суспільство та підтримку їхнього самостійного життя. На мій погляд, запропоновану мультиреабілітаційну програму необхідно реалізовувати не окремо за пунктами, а в єдиній організованій системі. У подальшому розглядаємо можливість розробки та деталізації програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII : редакція від 03.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 09.10.2023).

2. Щигельська Г., Перець Н. Воєнні злочини Росії проти цивільного населення у Київській області. *Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки* : збірник тез II Міжнародної наукової конференції, м. Тернопіль, 21–22 квітня 2022 р. Тернопіль, 2022. С. 67–69.

3. Bennetts M., Malofieieva K. Ukrainians held prisoner in Kherson describe torture by Russian forces. *The Times*. 2022. November 15. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/ukrainians-held-prisoner-in-kherson-describe-torture-by-russian-forces-mfzllz8mh> (дата звернення: 09.10.2023).

4. Крупа В., Лобода І., Кшановська Р. Медико-психологічна та фізична реабілітація учасників військових конфліктів. *Scientific Collection «InterConf+»*. 2022. №23(117). С. 260–267.

Миргородська Каріна Миколаївна,
курсант 2 курсу,
Навчально-науковий інститут права та підготовки фахівців до підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна
Науковий керівник – **Шинкаренко І. О.,**
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна

ПСИХОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ, ЩО ПОСТРАЖДАЛО ВІД ВІЙНИ

Фізична культура і спорт, фітнес, рекреація та реабілітація мають потенціал стати справжніми інструментами відновлення нашого населення після важких часів війни. Вони сприяють фізичній та психологічній реабілітації, соціальній інтеграції і підвищенню якості життя. Здоров'я нації є основою розвитку країни, і сфера фізичної культури та спорту грає важливу роль в цьому процесі. На жаль, на сьогоднішній день ця сфера не уникла значних проблем [2, с. 3].

Першою серйозною проблемою є недостатнє фінансування. Більшість державних закладів фізичної культури та спорту мають обмежені бюджетні кошти. Це призводить до недостатньої розвиненості інфраструктури та нестачі тренерів і фахівців у фізичній підготовці [3, с. 70].

Іншою значущою проблемою є відсутність ефективної системи управління й організації. Недостатня координація між різними рівнями управління, відсутність відповідальності та недостатня підтримка науково-дослідної роботи ускладнюють розвиток цієї сфери. Важливо створити чітку систему управління і координації дій між державними та приватними організаціями [4, с. 3].

Також серйозним викликом є низький рівень фізичної активності серед населення, що призводить до різних захворювань та зниження продуктивності праці. Для зміцнення здоров'я населення необхідно створити доступ до спортивних майданчиків та тренувальних залів для всіх, зокрема дітей. Масові спортивні заходи, такі як спортивні фестивалі та турніри, мають стимулювати людей до фізичної активності і підтримувати спортивні захоплення [1, с. 14].

Крім того, спортивні програми можуть стати інструментом соціальної реабілітації для ветеранів і тих, хто постраждав від війни. Вони допоможуть цим людям повернутися до нормального життя та знайти підтримку. Розширення доступу до фітнесу і рекреації також сприятиме підвищенню якості життя населення й підтримці їх здоров'я.

Для успішного розвитку сфери фізичної культури та спорту в Україні необхідно враховувати міжнародний досвід, найкращі практики управління спортивними об'єктами та організацією спортивних подій. Також важливо залучати бізнес-структури як інвесторів і спонсорів для підтримки здорового способу життя населення. Необхідно активно розвивати спортивну інфраструктуру в містах і регіонах, будуючи спортивні комплекси, стадіони, басейни, велодоріжки та інші об'єкти, призначені для спорту і фізичної активності [2, с. 63].

Для того, щоб Україна стала країною, де розвиток фізичної культури та спорту стане одним із головних пріоритетів у державній політиці, необхідно вжити ряду конкретних заходів. По-перше, важливо забезпечити розвиток спортивної інфраструктури в сільській місцевості, де доступ до спортивних майданчиків та тренувальних залів може бути обмеженим [4, с. 17]. Це може сприяти збільшенню рівня фізичної активності населення в сільських регіонах. Для цього потрібна відповідна інфраструктура та доступність спортивних майданчиків, клубів, залів та тренерів. Це може вимагати інвестицій як з боку держави, так і приватного сектору.

Крім того, важливо забезпечити доступ до спортивних програм та ресурсів для всіх верств населення, зокрема для ветеранів та людей з обмеженими можливостями. Інклюзивний підхід до фізичної культури та спорту допоможе зробити спорт доступним для всіх.

Зазвичай спорт грає важливу роль у формуванні національної ідентичності та зміцненні національної єдності країни. Спортивні змагання та заходи можуть стати майданчиком для спілкування